

?

Slovenska biografija

Iskanje

[Abecedno kazalo](#)[Obdobja](#)[Poklici in dejavnosti](#)[Skupine oseb](#)[Na današnji dan](#)[Rodbine](#)[Zemljevid](#)

Paulin, Alfonz (1853–1942)

* 14. september 1853

Leskovec pri Krškem , Slovenija

† 1. december 1942

Ljubljana , Slovenija

Ime

ime: Paulin Alfonz

Poklici ali dejavnosti

- botanik

- ▶ [Podatki v zapisu Text Encoding Initiative](#)

Slovenski biografski leksikon

Paulin Alfonz, botanik, r. 14. sept. 1853 kot sin oskrbnika na Turnški graščini pri Krškem. Ljudsko šolo in nižjo gimn. je obiskoval v Lj., višjo gimn. v Novem mestu. Pred božičem 1871 je s 7 tovariši (od 13) zaradi neobčinskih razmer zapustil A. ríško državno gimn. in se s prijatelji vrnil v Reko, a

Slovenska biografija za posatila ríško državno gimn. in se s prijatelji vrnil v Reko, a

Potrdi

razred dovršil v Celju. V 8. razr. se je vrnil v Novo mesto, kjer je 1873 naredil maturo. 1873–7 je na filoz. fakult. v Gradcu studiral prirodopis kot glavni predmet, matematiko in fiziko kot stranska. Drž. izpit iz prirodopisa je opravil v jul. 1878. V šol. l. 1873/4 je obenem odslužil vojaščino ter napravil v okt. 1874 častniški izpit. Kot rez. poročnik je bil v začetku avg. 1878 ob okupaciji Bosne in Hercegovine poklican v aktivno službovanje, se pri Bihaču udeležil hudih bojev, pri Bosanskem Petrovcu pa si nakopal težko pljučno in želodčno bolezen, ki je trajala poldrugo leto in ki se je radi nje javil k izpitu iz stranskih predmetov šele v jul. 1880. Štiri leta pozneje je napravil v Gradcu še izpit iz slovenščine kot učn. jezika. Poskusno leto je prebil 1880/1 na drž. realki v Lj.; 1881 je bil kot suplent premeščen na lj. drž. gimn., kjer je služboval do svoje upokojitve 1910; 1886 je postal definitiven, obenem mu je dež. vlada kranjska poverila vodstvo botaničnega vrta; 1889 je dobil naslov profesorja, 1907 naslov šol. svetnika. Kot upokojen profesor je na izrečno željo vlade obdržal vodstvo botan. vrta. Ko je po prevratu 1918 bila ustanovljena lj. univerza, mu je prof. zbor filoz. fakultete ponudil mesto red. profesorja za botaniko. Ker bi pa moral brez vseh pripomočkov in brez pomožnega osebja predavati občno in sistematsko botaniko ter botan. institut šele organizirati, se P. glede na svoja leta temu povabilu ni odzval. Odločil pa se je še dalje voditi botan. vrt, ki je postal last univerze. Nato je bil l. 1920 reaktiviran ter imenovan za direktorja univerzitetnega botan. vrta in v tem položaju 1921 pomaknjen v V. čin. razr. Poznejša prizadevanja univ. oblasti za napredovanje v višji razr. niso uspela. V šol. l. 1921/2 je na prošnjo slušateljev botanike predaval sistem. botaniko, bil 1923 imenovan za hon. prof. sistem. botanike, pa se 1925 zaradi neugodnih razmer v botan. institutu odpovedal temu poslu. V stalni pokoj je stopil 1931.

P. je znanstvenik mednarodnega slovesa. Svoja mlada leta je porabil za intenziven studij prirodoslovja, a se je zgodaj odločil za sistematično botaniko. Že na univerzi so mu kot izredno marljivemu dijaku naklonih drž. podpora, da se je na zoološki postaji v Trstu bavil z morskó favno in floro. Kot pomožni asistent je sodeloval pri raziskovanju devonskih tvorb na Sred. Štajerskem ter se tako seznanil s praktično petrografijo in geologijo, ki ju je gojil tudi še pozneje kot srednješolski profesor. Vprav ker je tudi ta dva predmeta obvladal, mu pozneje prehod od starih zgoj florističnih zahtev sistematične botanike k modernemu proučevanju ekoloških, geografskih in geobotaničnih prilik ni bil težak, marveč samo nujen zaključek v postopnem spoznavanju rastlinskega življenja. V Lj. je s studijem domače botan. literature in herbarijev Nar. muzeja svoje znanje močno razširil; najvažnejša komponenta njegovega znanstvenega dozorevanja pa je bil gotovo neposredni kontakt s naravo, ki jo je motril in opazoval na nešteti izletih in ekskurzijah širom domovine. Ob vrednotenju nabranega gradiva je kaj kmalu razodel vse vrline temeljitega znanstvenika: absolutno obvladaje predmeta, točno osv. analiziral vsi deli svojih znanstvenih raziskovanj, tudi najhobnejših; Slovenka biografija Alfonz Paulin, 1853–1942, v: Slovenska biografija, stran 141, URL: https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi405781/

toda važnih bioloških in morfoloških razlik ter popolno neodvisnost od naziranja drugih botanikov. Radi teh lastnosti je kaj kmalu postal pozoren na določitvene pogrške pri gradivu, ki ga je od svetovno znanih botan. vrto prejemal v zameno, uvidel je umestnost strogega znanstvenega skepticizma ter obsodil vsako diletantsko lahkovernost in površnost; radi te svoje velike sposobnosti je tudi presenetil botan. svet z odkritjem nad 200 novih, v kranjski in deloma tudi v izvenkranjski flori nepoznanih rastlinskih tipov. Popolnoma novi, tudi v svetovni literaturi dotlej nezabeleženi tipi so: *Centaurea alpigena* Paulin; *Iris Cengialti* ssp. *vochinensis* Paulin; *Alchemilla carniolica* Paulin; *Alchemilla serbica* Paulin; *Potentilla australis* × *Tommasiniana* Paulin; *Potentilla canescens* × *sulphurea* Paulin; *Festuca cyllenica* var. *Pauliniana* Belli; *Viola Paulini* Hayek. Popolnoma novi, še ne objavljeni tipi so: *Festuca stenantha* var. *carniolica* Belli; *Festuca pratensis* var. *zagoriensis* Belli; *Rhamnus labacensis* Paulin; *Hieracium umbellatum* var. *carniolicum* Paulin et Zahn; *Hieracium liscense* Paulin et Zahn; *Hieracium dolosum* ssp. *brevifolium* Paulin et Zahn; *Hieracium leptophyton* var. *longipilum* Zahn; *Hieracium adriaticum* var. *subpilosum* Zahn; *Taxus intercedens* Paulin.

Na podstavu lastnih izkustev in dognanj je pozneje premočil in preresetal ves obstoječi literarni, rokopisni in herbarijski material, ki so ga pred njim ustvarili Scopoli, Hacquet, Wulfen, Karel Zois, Fleischmann, Freyer, Hladnik, Plemel, Deschmann in dr. Z novimi dokazi je njihova pravilna naziranja podprl, dvomljiva popravil, napačna izpodbil, občutne vrzeli pa izpolnil. Tako se je ob njegovem znanstvenem kriticismu na eni in pozitivnemu delu na drugi strani vedno jasneje izoblikovala floristična slika domače zemlje. P. je doma na vseh poljih sistematike in biologije; kako je raztegnil svoje raziskovanje tudi na njihove moderne panoge, o tem pričajo njegova znanstvena dela, ki jih časovno urejena podajam: *Insektenfressende Pflanzen in Krain* (MMK 1890, p. XIV). — *Die Bärlappgewächse Krains* (MMK 1895, 126). — *Über einige für die Flora Krains neue Arten, Varietäten und Bastarde aus der Farnattung Aspidium Sw.* (MMK 1896, 97, 161, 217.) — *Vegetationsverhältnisse der Nassenfußer Höhen, der Gurkfelder Ebene und des Uskokengebirges; Vegetationsverhältnisse der Littaer Berge; Vegetationsverhältnisse der südlichen an Istrien und Kroatien angrenzenden Gebiete Krains* (3 kamenopisi 1896. Poročilo naučnemu ministrstvu o znanstvenem z državno podporo izvršenem potovanju; gl. Jber. Ob.-Gymn. Laib. 1896/7, 46). — *Beiträge und Berichtigungen zur Flora Krains im Anschlusse an die kritische Besprechung von vier auf die Flora Krains bezugnehmenden Abhandlungen* (MMK 1897, 195). *Erechthites hieracifolia* Rafinesque. Eine für Krain neue, eingewanderte Composite Amerikas (MMK 1897, 10). — *Über das Vorkommen einiger selteneren Pflanzenarten, namentlich der bisher nur aus den Pyrenäen bekannten »Viola cornuta«* in den Karawanken (MMK 1902, 175). — *Über die geographische*

Potrdi

Verbreitung von *Daphne Blagayana* (MMK 1902, 95). — Über das Vorkommen von *Viola cornuta* L. in Krain. (Österr. bot. Zschr. 1902, 25). — Beiträge zur Kenntnis der Vegetationsverhältnisse Krains (Lj. Samozaložba. 1. del 1901, 2. del 1902, 3. del 1904). — Über botanische Denkmäler in Krain (Kamenopis 1906. Spis naučnemu ministr. na Dunaju). — Die Farne Krains (Jber. Ob.-Gymn. Laib. 1905/6, 3). — Übersicht der in Krain bisher nachgewiesenen Formen aus der Gattung *Alchemilla* (Jber. Ob.-Gymn. Laib. 1906/7). — Flora der Sanntaler Alpen. Zusammengestellt von Hayek and Paulin (Abh. d. zool.-bot. Gesellsch. in Wien, IV. B., Jena 1907). — Die Cistaceen der Flora Krains, im Anschlusse an das Referat über »Janchen E., Die Cistaceen Österreich-Ungarns« (Carn. 1910, 276; gl. tudi Carn. 1911, 122). — Die Schachtelalmgewächse Krains und der benachbarten Gebiete Küstenlands (Carn. 1911, 74). — Beitrag zur Moosflora Krains im Anschlusse an das Referat über »J. Glowacki, Moos-flora der Julischen Alpen« (Carn. 1911, 223). — Der k. k. botan. Garten in Laibach. Geschichte und Bericht über den gegenwärtigen Zustand des Gartens anlässlich seines hundertjähr. Bestandes (Carn. 1912, 75; na str. 79 zbrana literatura o bot. vrtu, 80 herbariji bot. vrta, zdaj na univerzi, 84 pregled vseh na vrtu se nahajajočih rastlin). — Beitrag zur Pilzflora Krains im Anschlusse an das Referat über »Keissler, Zur Kenntnis der Pilzflora Krains« (Carn. 1913, 61). — Ergänzungen und Berichtigungen zur Flora von Krain, im Anschlusse an d. Referat über »Kerner, Flora exsiccata Austro-Hungarica« (Carn. 1913, 165). — Über einige für Krain neue oder seltene Pflanzen and die Formationen ihrer Standorte (1. del, Carn. 1915, 117, 186; 2. del, Carn. 1916, 61, 129, dostavek 248). — Über die in Krain adventiven *Euphorbia*-Arten der Sektion *Anisophyllum* (Carn. 1917, 228). — *Iris Cengiali* Ambrosi und *Centaurea alpigena* Paulin, zwei für Krain neue Pflanzen aus den Wocheiner Alpen (Carn. 1917, 93, popravek 235). — Sistematična botanika (rokopis 1923).

P. največje in najvažnejše znanstveno delo pa je *Flora exsiccata Carniolica*. Opis in zbirko kranjske flore je že zgodaj zasnoval, ko je naletel na netočnosti in pomanjkljivosti v herbarijih in v literaturi: Scopolijeva »*Flora carniolica 1760, 1772*« je bila zastarela, Fleischmannova »Übersicht der Flora Krains 1844« je nezanesljiva kompilacija z mnogimi napakami, Plemlovi »*Beiträge zur Flora Krains 1862*« so fragmentarni, »*Herbarium carnicum*« Nar. muzeja v Lj., edini te vrste, ki je sestavljen iz doneskov Hacqueta, K. Zoisa, Hladnika, Fleischmanna, Freyerja, Grafa, Tommasinija, Deschmanna, Val. in Fr. Plemla, Stura, Janše in nekaterih drugih, je nepopoln, deloma že uničen in nedostaten. Zato si je P. zastavil nalogo, da sestavi novo zbirko kranjskih rastlin, nov herbarij po sodobnih vidikih in s sodobno nomenklaturo. PV 1897, 52, 68 je prinesel P.-ov članek *Turistika in znanost* (prim. tudi PV 1896, 201), v katerem avtor napoveduje sestavo novega herbarija ter poziva k sodelovanju, podajajoč navedila za pravilno skrbno in gradivo. Na njegov seklipotesenje javno: Slovenska biografija za pravilno skrbno in gradivo. Na njegov seklipotesenje javno: [Potrdi](#)

Justin, Mulley in Roblek, ki pa so razen Mulleya kmalu z doneski prenehali. Vse nabrano gradivo je P. sistematično obdelal in brezhibno prepariral. Njegov herbarij spada med najboljše strokovne zbirke. Vsaki rastlini je priložena etiketa z latinskimi podatki o nahajališču, morski višini, hribinski podlagi ter o času cvetenja; spodaj nosi listek ime zbiratelja. Do 1914 je izšlo 10 centurij v 16 popolnoma opremljenih edicijah. Te edicije imajo: Lj. nar. muzej, klas. gimn. v Lj., botan. instituti lj., zagrebške in dunajske univerze, dež. muzej »Ioanneum« v Gradcu, nar. muzej v Budimpešti, botan. instituta univerz v Kološvaru in Zürichu, botan. družba v Regensburgu in British Mus. of Nat. History v Londonu; posamezne družine iz teh centurij imata tudi botan. instituta univerz v Turinu in v Königsbergu; vseh 10 centurij sta prejela še svetnik Mulley ter ravn. Zupančič, ki je tudi nekaj časa nabiral. Med vojno in po vojni so se razmere izpremenile, zunanji naročniki so izostali in sedaj izhajajo centurije samo v 3 edicijah in sicer za lj. nar. muzej, za bot. institut lj. univerze in za bot. institut univerze v Zagrebu. Teh centurij je doslej izšlo 8 (XI.—XVIII.). Avtor ima tudi za nadaljnje centurije vse gradivo nabrano. — K prvim 10 centurijam je izdal Paulin tudi še posebej tiskane sezname rastlin v latin. jeziku: Schedae ad Floram exsiccata Carniolicam. Labaci. 1901–1910 (gl. spodaj). Za centurije 11–14 takega separatnega seznama ni napravil, pač pa je objavil dr. Dolšak v GMD 1929, 42 prevod latinskih podatkov, zabeleženih na etiketah herbarija. K prvim 6 centurijam je poleg shed izšel tudi nem. tekst: Beiträge zur Kenntnis der Vegetationsverhältnisse Krains (gl. zgoraj med spisi). Tu so zabeležena sinonima, slov. in nem. imena, točna nahajališča ter mnogi strokovno važni podatki o njihovih geobotaničnih in zemljepisnih razmerah. V veliko škodo naši znanosti je moral avtor izdajo teh doneskov, ki bi bili v svoji celoti predstavljali izčrpen opis naše flore, zaradi pomanjkanja gmotnih sredstev ustaviti. Shede so izšle v sledečem vrstnem redu: vol. I (centuria 1 et 2) 1901; vol. II (cent. 3 et 4) 1902; vol. III (cent. 5 et 6) 1904; vol. IV (cent. 7 et 8) 1905; vol. V (cent. 9 et 10) 1910; vol. VI et VII (cent. 11 et 12, 13 et 14) 1929 (gl. Dolšak, GMDS 1929 B, 42); za vol. VIII (cent. 15 et 16) in vol. IX (cent. 17 et 18) še ni objavljen seznam. — S P.-ovo Flora exsiccata carniolica je slovenska zemlja častno zastopana v znanstvenem svetu.

Kakor je Flora exsiccata Carn. P.-ovo življenjsko delo, tako je bil botanični vrt njegova življenjska skrb. Ko ga je 1886 prevzel, je hotel napraviti iz njega znanstveno institucijo, katere pomen in ime bi častno odjeknilo v prirodoslovni literaturi. Zamisel se mu je v polni meri posrečila. Ko mu je bilo vodstvo poverjeno, je našel na vrtu le 312 rastlinskih vrst, ki so bile nesistematično posejane po gredicah. Po mnogem trudu, velikih gmotnih žrtvah, izčrpnem studiju vrtnarske tehnike ter brezštevilnih ekskurzijah, s katerih je prinašal žive rastline ali pa njih semena, je dal vrtu v prav kratkem času znanstveni pečat. Že 1889 je izkazal 2800 sistematično urejenih vrst, pregledno razvrščenih po sorodni skupini in porazini. Obsežni del vrtu se večji razni seriji navedenih vrst obrab:

drugimi botan. vrtovi. V ta namen je 1889 izdal prvi seznam za izmenjavo določenih rastlin in semen pod naslovom Verzeichnis der im Tausche abgebbaren Sämereien, ga obnovil 1891, 1894, 1899, 1904, 1910, 1911, 1913 ter pod naslovom Index seminum, quae Hortus Botanicus Labacensis pro mutua commutatione offert, še 1920, 1921, 1922 (supplem.), 1926 in 1929. Sezname je pošiljal skoraj vsem botan. vrtom Evrope; že 1910 je bil s 96 v stalni izmenjalni zvezi. Ko je bil 1931 upokojen, je štel vrt okoli 7100 tipov, med njimi so bile zastopane vse na Kranjskem rastoče višje rastline.

Kljub veliki zaposlenosti pri svojih lastnih ustvaritvah je vendar še našel časa, da je sodeloval pri sestavljanju drugih, med njimi svetovno znanih botaničnih zbirk in del. Tuji znanstveniki, ki so njega in njegovo vseskozi solidno delo visoko cenili, so se obračali nanj za pojasnila o kranjski flori ter za razne doneske. Obsežni njegovi prispevki se nahajajo v sledečih zbirkah oz. delih: Hayek, *Flora exsiccata Stiriaca* (sodeloval je 1903–5; gl. Hayek, *Schedae ad Floram exsiccata Stiriacam*. Vol. I—XII, Vindobonae, 1903–12). — Wolf, *Monographie der Gattung Potentilla*. Luerksen (Bibliotheca Botanica. Stuttgart 1908). — Fritsch, *Neue Beiträge zur Flora der Balkanhalbinsel* (Mitteil. d. naturwiss. Ver. f. Steierm. 1910, 146, 180). Kakšne vrednosti so P.-ove determinacije, kaže tudi dejstvo, da ga je naprosil Fritsch za revizijo nekaterih balkanskih alhemil. V svoji razpravi: *Alchemillae Balcanicae. Bearbeitung einiger in Serbien, Bosnien und in der Herzegovina vorkommenden Typen der Gattung Alchemilla* je nato poslale balkanske rastline diagnosticiral ter našel med njimi popolnoma nove tipe. — Fritsch, *Exkursionsflora für Österreich und die ehemals österreichischen Nachbargebiete* (Wien und Leipzig 1922³). Za to izdajo je sestavil P. seznam na Kranjskem rastočih cevnic ter označil nova nahajališča. — Becker, *Violae Europaeae* (Dresden 1910). Kerner, *Flora exsiccata Austro-Hungarica* (sodeloval je 1883 do 1913; gl. Kerner, *Wettstein*, Fritsch, *Schedae ad Floram exs. A.-H.* Vol. I—X, Vindobonae 1882–1913). — Hegi, *Illustrierte Flora von Mitteleuropa* (München 1906–31). — Ascherson und Graebner, *Synopsis der mitteleuropäischen Flora* (Leipzig).

Izpod P. peresa je še več spisov in člankov prirodoslovne vsebine: *Kranjsko rastlinstvo in živalstvo v Orožnovi Vojvodini Kranjski II* (Lj. 1901) 141. — *Zoološki atlant z besedilom* (Lj. 1905). — *Pleteršnik, Slov.-nem. slovar*. (P. je sodeloval 1887–93 ter uredil vse gradivo, ki se nanaša na prirodoslovje; gl. I, str. VII.) — *P.-ov Prirodopis rastlinstva za srednje šole* (Lj. 1908) je še danes neizčrpen vir, iz katerega s pridom zajemajo pisci sodobnih slov. botan. učbenikov.

Mnogo strokovno inštruktivnih pripomb, geobotaničnih pojasnil in drugega dopolnilnega gradiva je v

Slovenska biografija uporablja piškotke. Z uporabo spletne strani se strinjate z njihovo uporabo.

Potrdi

P.-ovih referatih o sledečih razpravah domačih in tujih, starejših in sodobnih znanstvenikov: Voss, Versuch einer Geschichte der Botanik in Krain (LZg 1885, Nr. 205–8, 210); Deschmann, Über die tiefsten Standorte einiger Alpenpflanzen (MMK 1895, 131); Prantl, Lycopodinae (MMK 1895, 126, 135); Deschmann, Über einige Farne Krains (MMK 1896, 97); Winter, Vier floristische Publikationen (MMK 1897, 195); Deschmann, Über einige in jüngster Zeit in Krain eingewanderte Pflanzen (MMK 1897, 10); Voss, Florenbilder aus der Umgebung von Laibach (MMK 1897, 195); Janchen, Die Cistaceen ... (Carn. 1911); Glowacki, Die Moosflora ... (Carn. 1911); Kerner, Flora exsiccata ... (Carn. 1913); Keissler, Zur Kenntnis der Pilzflora ... (Carn. 1913); Ginzberger, Der Schutz der Pflanzenwelt in Niederösterreich (Carn. 1915, 65). Že 1884 je ocenil v Kresu Erjavčevo Mineralogijo ter podal v referatu tehtne smernice za mineraloški pouk na srednji šoli.

Kako so si njegove diagnostike in strokovne sodbe utrle pot v svet, o tem priča častno mesto, ki mu ga priznavajo ne le domači znanstveniki, ampak tudi tuje kapacitete botanične vede. Za svoje delovanje na šolskem in znanstvenem področju je P. v Avstriji dobil viteški križec Franc Jožefovega reda (Carn. 1910, 81); v narodni državi ni bil deležen podobnega priznanja. Muzejsko društvo ga je izbralo za častnega člana. — Prim.: Wettstein, Österr. botan. Zschr. 1898, 1901; Ginzberger, ibid. 1901; Junk, Laboratorium et Museum, Berlin 1901, 154; Rechinger, Abh. der zool.-botan. Gesellschaft. Wien 1901; Matouschek, Botanisches Zentralbl. (Leiden) 1903, 1905; Kneucker, Allg. botan. Zschr. 1904; Brick, Just's Botan. Jahresberichte (Berlin) 1906, 1908; Fedde, Repertorium novarum specierum regni vegetabilis (Berlin 1908); Seidel, LZ 1898, 632; Sajovic, Carn. 1908, 67; Pucsko, Jber. des Gymn. mit deutscher Unterrichtspr. in Laib. 1910, 18; Šmajdek, Carn. 1912, 111, 142; Sajovic, Carn. 1913, 164; Dolšak, GMD 1929, B 42; Müllner, Argo 1901, 133; 1903, 8; Murnik et Šubic, Obravnave dež. zbora kranjskega, Lj. 1898/99, 283, 285; NE III, 359 (Košanin); Petkovšek, Proteus 1933, 14–6 (s sliko); Poned. J 1933, št. 48; Poned. S 1933, št. 48 (s sliko); arhiv novomeške gimn. Slika: ASK 53. Ap.

Angela Piskernik

Piskernik, Angela: Paulin, Alfonz (1853–1942). *Slovenska biografija*. Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Znanstvenoraziskovalni center SAZU, 2013. <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi405781/#slovenski-biografski-leksikon> (21. april 2020). Izvirna objava v: *Slovenski biografski leksikon: 6. zv. Mrkun - Peterlin*. Franc Ksaver Lukman Ljubljana, Zadržna gospodarska banka, 1935.

Slovenska biografija uporablja [piškotke](#). Z uporabo spletne strani se strinjate z njihovo uporabo:

Potrdi

► **Komentiraj**

posredujte nam vaš komentar ali predlog za izboljšavo vsebine

Slovenska akademija znanosti in
umetnosti
Novi trg 3
P.P. 323
SI-1000 Ljubljana

T: (01) 470 6100
E: sazu@sazu.si

Znanstvenoraziskovalni center
Slovenske akademije znanosti in
umetnosti
Novi trg 2
SI-1000 Ljubljana

T: +386 1 470 6100
E: zrc@zrc-sazu.si

[Na vrh
strani](#)

Slovenska biografija uporablja [piškotke](#). Z uporabo spletne strani se strinjate z njihovo uporabo: